

Ярмарок бібліотечних послуг «Це цікаво місцевій громаді»

У статті висвітлено досвід проведення обласного ярмарку бібліотечних послуг «Це цікаво місцевій громаді», зініційованого Чернівецькою обласною універсальною науковою бібліотекою ім. М. Івасюка, розкрито окремі новітні бібліотечні послуги: «Сучасна мобільна бібліотека на колесах» (бібліобус) Сторожинецької ЦБС, «Творча 3D-лабораторія» головної книгозбірні Буковини та інші.

Сучасна публічна бібліотека – це інформаційна платформа розвитку громади, яка виконує функції збереження та популяризації знань і культурної спадщини нації, забезпечує доступ до глобальних технологій і сервісів високорозвинутого суспільства.

Ці функції здійснюються бібліотекою шляхом обслуговування – наданням бібліотечно-інформаційних продуктів та послуг.

Розвиток процесів інформатизації суспільства, комп'ютеризація діяльності соціальних інститутів, з якими громадяни стикаються в реальному житті, змінили вимоги людей до бібліотечного обслуговування, мотиви їх звернення до бібліотек, читацькі пріоритети, вплинули на структуру інформаційних ресурсів бібліотек.

Тому бібліотеки сьогодні радикально змінюють стиль обслуговування, вдосконалюють ресурси і сервіси, активно пропонують свої

послуги місцевим громадам, спираючись на нові інформаційні технології.

Застосування інформаційних технологій та забезпечення бібліотек Чернівецької області комп'ютерами дозволили модернізувати, розширити та урізноманітнити бібліотечне обслуговування місцевих громад, запровадивши крім традиційних форм, інноваційні, в тому числі на безоплатній основі.

Аналіз діяльності бібліотек засвідчив, що найбільш поширеними послугами, які сьогодні надаються бібліотеками Буковини, є: вільний доступ населення до інформаційних ресурсів місцевого самоврядування, законодавчих, нормативних, статистичних, економічних, аналітичних, соціологічних та інших документів; курси комп'ютерної грамотності; доступ до повнотекстових баз даних на електронних носіях, створених бібліотекою або придбаних нею; доступ до ресурсів

Тетяна

Макарейчук,

завідувач науково-методичного відділу

Алла Лупан,

головний методист науково-методичного відділу

Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка

бібліотеки для віддалених користувачів шляхом створення веб-сайтів, блогів, інтернет-сторінок; виконання віртуальних довідок; користування електронними підручниками; проведення віртуальних та онлайн-заходів; правові консультації, зокрема, з питань пенсійного забезпечення, соціального захисту, трудової міграції тощо; зв'язок з рідними і друзями завдяки скайпу; спілкування через соціальні мережі; розвиток бізнесу через Інтернет; послуги з працевлаштування; замовлення квитків на літак, потяг, автобус, концерт; організація екскурсій, змістовного відпочинку; покупки товарів через Інтернет та інтернет-банкінг; перегляд фільмів та передач; вивчення іноземних мов; переклади текстів за допомогою онлайн-словників і перекладачів; пошук інтернет-матеріалів, пов'язаних з різноманітними вподобаннями користувачів; участь у бібліотечних інтелектуальних клубах тощо.

Для ознайомлення громадськості Буковини з сучасними бібліотечними ресурсами, безкоштовними інноваційними послугами, орієнтованими на майбутні проекти, програмами та акціями бібліотек області 27 вересня 2016 року Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека (ОУНБ) імені Михайла Івасюка організувала перший обласний ярмарок бібліотечних послуг «Це цікаво місцевій громаді».

Мета ярмарку – представлення широкого спектра сучасних бібліотечних послуг, які публічні бібліотеки області надають місцевим громадам, у т. ч. використовуючи Інтернет та інформаційні технології.

У ярмарку брали участь 11 ЦБС області, Вижницька районна бібліотека, а також ОУНБ ім. М. Івасюка та обласна бібліотека для дітей.

Захід проходив на пішохідній

вулиці ім. О. Кобилянської, біля приміщення обласної книгозбірні, де бібліотеки – учасниці ярмарку – наочно представляли свої послуги в експозиційних палатках.

Програма ярмарку включала: презентацію-аукціон сучасних бібліотечних послуг, які надають публічні бібліотеки Чернівецької області; експозицію ресурсів і можливостей публічних бібліотек краю (оформлення ярмаркових палаток); форум «Парад бібліотек» в рамках Освітньої програми для працівників бібліотек; виставки творчих робіт бібліотекарів-аматорів; різноманітні майстер-класи; музичні паузи; проведення акції «Воїнам АТО» та бліц-інтерв'ю, міні-опитування; обмін досвідом та професійне спілкування. Ярмарок надав можливість «пропіарити» бібліотеки регіону серед місцевої громади, «прикупити» колегам досвіду бібліотек Буковини, зарядитися креативною енергією на нові звершення та інновації.

Ярмарок представляв собою презентативно-театралізоване дійство для місцевої громади та знайомство з інноваційними послугами бібліотек Буковини і продемонстрував творчі ініціативи бібліотечних фахівців, збагатив їхню професійну палітру, закріпив партнерство з колегами, державними та громадськими організаціями.

Кожна бібліотека-учасниця ярмарку за допомогою пісенних, театралізованих, віршованих форм презентувала інформаційні ресурси та бібліотечні можливості, різноманітні інноваційні послуги та проекти, а саме: з популяризації туризму; навчання комп'ютерній грамотності; вивчення англійської мови для різних категорій користувачів; організації дозвілля відвідувачів бібліотеки; проведення різноманітних акцій на просування читання, у тому числі театралізованих; популяризації визначних

краєзнавчих імен; книгоношення; використання ресурсів приватних бібліотек у роботі з користувачами; послуги мобільної бібліотеки на колесах; використання технології 3D-друку тощо.

Підбиття підсумків ярмарку відбувалось за такими номінаціями: «Креатив ярмарку» (переможниця – Сторожинецька ЦБС); «Послуга-інновація» (переможниця – Чернівецька ОУНБ ім. М. Івасюка); «Краща бібліотечна палатка» (переможниці – Вижницька РБ, Сокирянська та Хотинська ЦБС); «Краща презентація бібліотечної послуги» (переможниці – Герцаївська, Глибоцька, Заставнівська, Кельменецька, Кіцманська, Новоселицька, Путильська, Чернівецька ЦБС та обласна бібліотека для дітей).

Спробуємо детально розкрити окремі послуги бібліотек-переможниць у різних номінаціях.

У номінації «Креатив ярмарку» переможницею визнано Сторожинецьку ЦРБ за презентацію послуги «Сучасна мобільна бібліотека на колесах» (бібліобус). Ця ЦБС проблему читання вирішує активно застосовуючи нестационарні форми бібліотечного обслуговування. В ЦБС розроблена програма широкотериторіального використання мобільних форм бібліотечного обслуговування: пересувні бібліотеки, бібліотечні пункти, бібліобус, літні читальні зали, мобільна бібліотека румунської літератури. До цієї діяльності залучаються волонтери.

На ярмарку, крім бібліотечної палатки, ЦБС представила і безпосередньо бібліобус.

Послуга «Сучасна мобільна бібліотека на колесах» (бібліобус) – є ефективною формою залучення читачів до бібліотеки. Автобус зеленого кольору з написом «Бібліобус» став звичним явищем на вулицях Сторожинецького району, він має 14 зупинок у державних установах

міста, місцевих ринках, в дитячих садочках та таборах відпочинку.

Всього нестационарним обслуговуванням охоплено 1300 користувачів, у тому числі 514 – обслуговує бібліобус. Улюблені жанри читання віддалених користувачів – історичні та жіночі романи, сучасна українська проза, детективи, періодичні видання. Для користувачів бібліобусу організовуються різноманітні культурно-мистецькі заходи. Так, на замовлення читачів санітарно-епідеміологічної служби була оформлена книжкова виставка-хобі «Світ твоїх захоплень», для працівників управління статистики району та членів їх родин після прочитання книги «Уманське чудо» була запропонована підбірка матеріалів на тему «Небуденні дарунки», де бібліотекарі представили літературу про романтичні дарунки, як в історії, так і в літературі. Працівникам автозаправки WOG бібліотекарі запропонували прес-перегляд періодичних видань «Живи з новинами». Знають і чекають мобільну бібліотеку на колесах і в страховій компанії «Оранта», для цих користувачів проведено літературні читання «Тарас Шевченко – поет, борець». У відділі казначейства завжди чекають на новинки літератури, які із задоволенням їм представляють фахівці бібліотеки на презентаціях нових надходжень «Новинки книжкового ринку». На зупинці «Територіальний центр» за допомогою нових інформаційних технологій відбуваються презентації віртуальних виставок «Тарас Шевченко – крізь віки», на зупинці «Українське товариство мисливців та рибалок» проводяться експрес-інформації «Сторінками Червоної книги Буковини», для читачів Управління праці та соціального захисту населення було підготовлено огляд журналу «Соціальний захист».

Автобус із друкованою продукцією обслуговує також членів своєї громади біля Меморіалу пам'яті (інформаційна година «Нові видання про рідний край»), на центральному майдані міста (виїзна виставка-порада «Аншлаг на грядці і в саду»), в парку ім. Ю. Федьковича (година поетичного настрою «Поезії не змовкне джерело»).

З нетерпінням чекають «Бібліотеку на колесах» діти у таборах відпочинку. Для цієї категорії користувачів бібліотекарі Сторожинецької ЦРБ запровадили акцію «Бібліотечне літо», яка включає різноманітні форми обслуговування. Так, у літньому таборі відпочинку «Вербиченька» у селі Давидівка для найменших відпочивальників влаштовуються книжкові вернісажі «У світі цікавого», конкурси на кращі оповідання, вірші «Уважний читач», «Загадки розгадуємо – світ пізнаємо», веселі вікторини – розминки, для дітей старшого віку – літературні ігри «Хто кращий знавець прислів'я». У підлітків дитячого табору відпочинку «Лунка», що в смт Красноільськ, зацікавленість викликала презентація сучасних довідкових видань, театралізований парад літературних героїв тощо.

Продовжується акція «Бібліотечне літо» у дитячих дошкільних установах, тут діти разом з бібліотечними фахівцями подорожують казковими містами, розглядають прес-мозаїку «У світі дитячих журналів», влаштовують Дні веселих розваг «Хай веселі будуть діти!», розважальні години «Прилетіло літечко на рожевих крилечках», насолоджуються інформаційними хвилинками «З бабусиної скрині», беруть участь у вікторинах «На острові загадок», слухають розповіді «Любій малечі – про цікаві речі», «У світі цікавого».

За допомогою бібліобусу була

проведена ще одна цікава акція «Літо з книгою у сквері» (виїзний читальний зал). Мешканці міста під час відпочинку із задоволенням переглядають новинки книжкових та періодичних видань, а також беруть участь у масових заходах просто неба: виставках-презентаціях «Аншлаг на грядці і в саду», «Жінка, яка несе на плечах світ».

Акція «Туристична Сторожинеччина» включала таку цікаву форму роботи, як краєзнавчий диліжанс «Цікавинки Сторожинця». Диліжанс мав 4 зупинки: «Пам'ятник Тарасу Шевченку», «Буковинський соловій» (пам'ятник Ю. Федьковичу), «Історія парку ім. Я. Фльондора», «Меморіал пам'яті Герої не вмирають».

Впродовж року регулярно відбуваються виїзди бібліобуса спільно з бібліотекарями сіл Михальча, Чудей, Череш у реабілітаційні центри та психоневрологічний будинок-інтернат.

Для цієї категорії читачів бібліотекарі організовують свята, вітають з днем народження, дарують та обмінюють книги, приймають замовлення через МБА, організовують благодійні акції «Допоможемо, чим зможемо», вечори доброти «Добро й милосердя – єднають серця» тощо.

Головна ідея мобільної бібліотеки на колесах – довести, що книга не старіє, а завдяки професійній популяризації продовжує приваблювати читача в епоху інноваційних цифрових технологій.

Запровадивши послугу «Сучасна мобільна бібліотека на колесах» (бібліобус), Сторожинецька ЦБС змогла охопити бібліотечним обслуговуванням майже всі верстви місцевої громади, а користувачі бібліотеки тепер можуть отримувати бібліотечні послуги безпосередньо за місцем проживання, праці чи відпочинку.

Зацікавила присутніх ярмарку і послуга головної книгозбірні Буковини «Творча 3D-лабораторія», яка стала переможницею у номінації «Послуга-інновація».

У 2016 році фахівці регіонального інформаційного центру «Вікно в Америку» Чернівецької ОУНБ ім. М. Івасюка взяли участь у конкурсі на реалізацію інноваційного проекту Посольства США в Україні щодо створення в бібліотеці MakerSpace (Творча 3D-лабораторія) і отримали фінансову підтримку на його втілення. Все технічне обладнання, разом із витратними матеріалами, за проектом коштує понад 100 тисяч гривень і включає 3D-принтер, 3D-сканер та витратні матеріали.

Сучасний креативний простір «Творча 3D-лабораторія» надала можливість жителям міста Чернівці отримати відкритий доступ до передових технологій XXI століття, де можна ознайомитися з технологією 3D-друку, навчитися працювати з 3D-принтером, 3D-сканером, швидко і легко створювати тривимірні моделі.

Сама ідея 3D-друку виникла ще у 80-х роках XX століття, але широкого застосування набула останнім часом. Робота з пластиком на 3D-принтері ведеться за допомогою технології моделювання методом послідовного накладання та склеювання шарів матеріалу. Нитка пластику розплавлюється, після чого доставляється за допомогою спеціальної насадки на поверхню для роботи. В результаті побудови моделі розплавленим пластиком створюється повністю готовий до застосування виріб.

Відвідувати заняття можуть всі бажаючі, однак більш потрібною така технологія є для учнів технічних спеціальностей. Знаючи можливості цієї новітньої техніки, молоді чернівчани стануть більш конкурентоздатними на

ринку праці. Така техніка є безцінною для архітекторів, які можуть на комп'ютері змоделювати проект, а потім роздрукувати його на 3D-приладі. Студенти та учні місцевих навчальних закладів відвідують заняття з 3D-технологій один раз на тиждень. Вони проводяться у формі майстер-класів та тренінгів спеціально підготовленими працівниками бібліотеки і студентами-волонтерами. У роботі з пластиком перевага надається безпечному для здоров'я і навколишнього середовища нетоксичному пластику PLA, температура плавлення якого становить 173–178°C, і який має високу точність друку ($\pm 0,1\%$) та не дає усадку. Кілограм такого пластику коштує понад 800 гривень.

Готові моделі для друку відвідувачі беруть на спеціалізованих сайтах в Інтернеті, а деякі проєктують самостійно. Майбутній предмет друку спочатку малюють, причому у всіх трьох вимірах, за допомогою спеціальних програм, так званих CAD-редакторів або САПРів («Систем автоматизованого проєктування»). Друкує принтер або однотонну фігуру, або у двох кольорах одночасно, висотою до 30 сантиметрів, а довжиною – 25 сантиметрів. Предмет друку можна відсканувати на сканері, а потім роздрукувати його аналог. Користувачі Чернівецької ОУНБ ім. М. Івасюка разом з тренерами проєктували та виготовляли різноманітні брелоки, іграшки, навіть, пластикову деталь до автомобіля.

ТРК «Буковина» знято відеосюжет про бібліотечну новинку – 3D-принтер (<https://www.youtube.com/watch?v=Jdutmsxfldc>).

Бібліотечні працівники обласних книгозбірень і ЦБС області творчо оформили експозиційні палатки, де були презентовані інформаційні ресурси та бібліотечні можливості, послуги і сервіси.

У номінації «Краща бібліотечна палатка» призерами стали Вижницька РБ, Сокирянська та Хотинська ЦБС.

Бібліотекарі Вижниччини оформили свою палатку зеленими насадженнями, які ростуть на їх території, картинами з місцевими краєвидами, виготовили карту регіону із туристичними садибами, підготували картотеку-реєстр туристичних садиб «Туристичний дайджест», оформили каталог висушених лікарських рослин, запропонували бажаючим завітати до бібліотеки «Дари Вижниччини» з різноманітними настоянками та консерваціями.

Бібліотекарі Сокирянщини назвали свою палатку «Бібліотечна кав'ярня Сокирянщини», вони виготовили «Торбинку кулінарних порад від бібліотекарів Сокирянщини», горнятка «Туристичні родзинки Сокирянщини», «Інтернет-послуги», «Літературна кава по сокирянськи», міні-фотовиставку «Книга додому», виставили вишиті роботи місцевих майстрів тощо.

Хотинські бібліотекарі одягли своє презентаційне місце плакатами про їхню бібліотечну продукцію, яка висвітлює комплекс бібліотечних послуг, а також привезли корзину смачних солодких гостинців.

У Рік англійської мови в Україні бібліотеки ініціювали різноманітні послуги з вивчення англійської мови і стали переможницями в номінації «Краща презентація бібліотечної послуги» – Глибоцька, Новоселицька та Хотинська ЦБС.

Захоплюючи форму популяризації можливостей володіння англійською мовою представили бібліотекарі Глибоччини, які створили бібліотечну варіацію спілкування між собою героїв кінофільму «Легенда про доблесного лицаря Айвенго» (до речі, частина фільму знімалася на фоні глибоцьких крає-

видів). Герої фільму змогли порозумітися тільки тоді, коли вивчили англійську мову. Їхня послуга «Вивчай англійську в бібліотеці безкоштовно» спрямована на молодь і доросле населення свого районного центру

У Новоселицькій центральній районній бібліотеці запровадили послугу «Літературні сніданки з диатиною. Вчимо англійську мову».

Заняття з вивчення англійської мови цієї категорією користувачів відбуваються у формах сніданків, ігор, танців, спортивних вправ, співу, але завжди в активному русі. Волонтер називає оточуючі предмети, подає команди, рахує англійською мовою, а діти повторюють і виконують вправи. Під час «літературних сніданків» діти засвоюють англійські назви предметів чайної сервіровки, продуктів, звичних звернень у процесі чаювання. Під час спортивно-розважальних вправ діти легко запам'ятовують основні команди, рахунок, назви дій, що виконуються, додаткових предметів гри. Також засвоюються англійські назви частин тіла та їх ознаки. Окремі заняття присвячені вивченню коротеньких англійських дитячих віршів. Разом з волонтером учасники вчать напам'ять підібрані тексти, а потім декламують їх та влаштовують конкурси на краще читання віршів англійською мовою. Аналогічно проходять музичні заняття з вивчення англійських дитячих пісень. Спочатку діти вивчають тексти, слухають музику, а пізніше виконують пісні і разом, і сольоно.

Завдяки електронним технологіям, а саме комп'ютерам, підключеним до мережі Інтернет, разом з бібліотекарем дистанційно вивчають англійську мову діти у бібліотеках-філіях сіл Ванчиківці, Топорівці, Мамалига, Бояни, Щербинці. Готуючись до занять зі своїми мобільними дитячими групами,

фахівці названих книгозбірень Новоселицької ЦБС творчо оформлюють книжкові виставки-розкладки, «англійські полиці» у бібліотеках, навчально-ігрові стенди та куточки, документні ресурси для яких беруться як з фондів бібліотек, так і з волонтерсько-спонсорських колекцій.

У Хотинській ЦБС послугу «Англійська мова у бібліотеці: читай, слухай, спілкуйся» започаткували ще у 2010 році, коли на запрошення Хотинської районної ради в рамках проекту «Розвиток громад» до Хотина приїхала волонтер Корпусу Миру США Джанет Мак Лафлін, яка спілкувалася та проводила заняття з англійської мови у створеному англійському клубі по чергово з різновіковими категоріями користувачів. Сьогодні заняття англійського клубу проводить волонтер Корпусу Миру в Україні Є. Кражескі. Учасників клубу поділено на 4 групи: для зовсім маленьких, для учнів 5–8 класів, 9–11 класів, студентів сільськогосподарського технікуму та користувачів старшого віку. Теми занять різноманітні і цікаві: «Про себе і сім'ю», «Історія США», «Географія США», «Українська та американська поезія», «Обговорення улюблених книг», «Інфраструктура м. Хотин». Заняття у більшості супроводжуються іграми.

Також у номінації «Краща презентація бібліотечної послуги» були представлені й інші цікаві інноваційні послуги.

Ярмаркове дійство включало майстер-класи з вишивки, бісероплетіння, оригамі, плетіння стрічками, виготовлення кулінарних прикрас, акторської майстерності, виставку аматорських творчих робіт бібліотекарів. Свої кулінарні вироби бібліотекарі Кіцманщини оформили у кольорах української національної символіки.

В рамках ярмарку була орга-

нізована акція «Воїнам АТО», під час якої реалізовувались вироби бібліотекарів краю (всього на суму 1752 грн, з яких бібліотекарі Новоселицької ЦБС вторгували 600 грн, Заставнівської – 300 грн). Ці кошти передані у Чернівецький військовий шпиталь на придбання ліків для воїнів АТО.

Інформативним для бібліотечних фахівців стало міні-опитування гостей ярмарку про якість та асортимент послуг, які надають публічні книгозбірні області. Завдяки цьому бібліотекарі дізналися, що більш популярними і затребуваними послугами для користувачів є вивчення іноземних мов, створення електронних баз даних, надання віртуальних довідок.

Концертні номери артистів обласної філармонії та виступи учнів музичних шкіл № 1 та № 2 м. Чернівці створювали святкову та бадьору музично-театральну атмосферу для учасників ярмарку.

Завдяки волонтерам, у рамках міні-проекту «Освіта заради змін» за проектом «Замінімо мури відчиненими вікнами» Відкритого університету для дорослих Благодійного фонду «Суспільні ресурси та ініціативи» за підтримки DVV International Міністерства закордонних справ Німеччини були виготовлені яскраві кольорові постери послуг, що презентували бібліотеки-учасники ярмарку.

Відгуки як бібліотекарів – учасників ярмарку, так і жителів та гостей обласного центру свідчать про актуальність та доречність такого масштабного заходу, його відповідність потребам місцевої громади та безперечну користь для фахового зростання працівників книгозбірень та обміну досвідом.